Kulturutskottets betänkande 1986/87:18

om anslag till internationellt kulturellt samarbete (prop. 1986/87:100 bil. 10 delvis)

KrU
1986/87:18

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet de förslag som regeringen förelagt riksdagen i proposition 1986/87:100 bil. 10 (utbildningsdepartementet) under avsnittet H. Internationellt kulturellt samarbete (punkterna H 1—H 5).

Utskottet tillstyrker regeringens förslag under anslagen. Sex motioner, av vilka flertalet innehåller krav på medelsuppräkning utöver regeringens förslag, avstyrks.

Tre reservationer har fogats till betänkandet.

1. Kulturellt utbyte med utlandet

Regeringen har under punkt H 1 (s. 513—515) föreslagit riksdagen att till Kulturellt utbyte med utlandet för budgetåret 1987/88 anvisa ett reservationsanslag av 6 885 000 kr.

Motioner

I motion 1986/87:Kr222 av Ulla Tillander (c) yrkas att riksdagen beslutar att till Kulturellt utbyte med utlandet för budgetåret 1987/88 anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 587 000 kr. förhöjt anslag i syfte att förstärka svenskt-amerikanskt forskarutbyte (Fulbright Commission).

I motion 1986/87:Kr297 av Pär Granstedt m. fl. (c) yrkas — med hänvisning till vad som anförts i motion 1986/87:Ub817 — att riksdagen beslutar att anvisa 50 000 kr. under anslaget H 1 för arbetet med skolans internationalisering.

I motion 1986/87:Kr300 av Elisabeth Fleetwood m. fl. (m) yrkas att riksdagen hos regeringen begär att ett konkret förslag föreläggs riksdagen innan beslut om samordning av universitets- och högskoleämbetets och Svenska institutets resurser fattas.

I motion 1986/87:Kr313 av Carl Bildt m. fl. (m) yrkas — med hänvisning till vad som anförts i motion 1986/87:U509 — att riksdagen beslutar att anslagsposten H 1:9 Bidrag till doktoranders och högskoleanställda lärares och forskares deltagande i konferenser, internationella samarbetsorgan m. m. för budgetåret 1987/88 räknas upp med 1 milj. kr. till totalt 1,25 milj. kr.

I motion 1986/87:Kr317 av Birgitta Rydle m. fl. (m) yrkas — med hänvisning till vad som anförts i motion 1986/87:Ub828 — att riksdagen beslutar att under anslaget Kulturellt utbyte med utlandet för anslagsposten Bidrag avseende högskoleföreträdare i internationella organisationer för budgetåret 1987/88 anvisa ett reservationsanslag av 1 250 000 kr.

Utskottet

Under anslaget finns nio anslagsposter. I fråga om flera av dem har motioner väckts.

I motion Kr297 (c) föreslås att 50 000 kr. skall anvisas under anslaget för arbetet med skolans internationalisering.

Enligt vad utskottet inhämtat avser regeringen att inom kort ge skolöverstyrelsen i uppdrag att lägga fram förslag om åtgärder för skolans internationalisering. I sammanhanget vill utskottet också hänvisa till att Svenska institutet har i uppdrag att utreda frågan om ett informations- och dokumentationscentrum m. m., vilket uppdrag närmare redovisas senare i detta avsnitt. I avvaktan på resultatet av utredningsuppdragen avstyrker utskottet att medel beräknas för det ändamål som anges i motionen. Denna avstyrks därför.

En av anslagsposterna avser medel till Nämnden svenskt-amerikanskt forskarutbyte (Fulbright Commission). För innevarande budgetår uppgår anslagsposten till 1 044 000 kr. Den föreslås bli oförändrad nästa budgetår. I proposition 1986/87:80 om forskning beräknas emellertid till anslagsposten Till regeringens disposition — under anslaget D 28. Vissa särskilda utgifter för forskningsändamål (bil. 6 s. 117) — 500 000 kr. för att höja bidraget till nämnden i syfte att uppnå paritet mellan det svenska och det amerikanska bidraget. Förslaget innebär att syftet bakom motion Kr222 (c) om en ökad medelsberäkning med 587 000 kr. för den i detta betänkande behandlade anslagsposten i allt väsentligt kan antas bli tillgodosedd. Motionen påkallar därför inte någon riksdagens åtgärd.

Efter förslag i 1986 års budgetproposition (bil. 10 s. 531 och 534) har fr. o. m. innevarande budgetår beräknats särskilda medel för bidrag till täckande av vissa kostnader för svenska högskolelärares förtroendeuppdrag i internationella organisationer. Bidraget är avsett att täcka de merkostnader som kan uppkomma när ett förtroendeuppdrag innebär mer omfattande insatser, t. ex. ordförandeskap i en internationell organisations styrelse med anknytning till lärartjänstens område. För nästa budgetår beräknas för ändamålet samma belopp som för innevarande budgetår eller 250 000 kr.

Enligt vad utskottet inhämtat är avsikten att UHÄ i sin anslagsframställning för budgetåret 1988/89 skall redovisa ett underlag för det långsiktiga behovet av bidrag för ändamålet i fråga. Utskottet anser att i avvaktan på en sådan redovisning medel för nästa budgetår bör beräknas i enlighet med regeringens förslag. Motionerna Kr313 (m) och Kr317 (m), vari föreslås en uppräkning med 1 milj. kr. av anslagsposten, avstyrks därför.

Regeringen gav i september 1985 Svenska institutet i uppdrag att utreda frågan om organisationen av ett informations- och servicecentrum för

främjande av det internationella utbytet på såväl högskolans som skolans område. Utgångspunkterna för institutets uppdrag är att ett centrum av angivet slag skall upprättas men att verksamheten skall bedrivas inom någon befintlig myndighet. Det förutsätts att uppdraget kan föranleda en försöksverksamhet. I budgetpropositionen har — i avvaktan på institutets redovisning av uppdraget — beräknats vissa medel, 350 000 kr., för sådan inledande försöksverksamhet med särskilda informations- och serviceåtgärder.

I motion Kr300 (m) uttrycks farhågor för att ett administrativt dubbelarbete kan uppstå genom upprättandet av ett informations- och dokumentationscentrum samtidigt som UHÄ har i uppdrag att arbeta med s. k. ekvivalering av utländska högskoleutbildningar. En samordning bör ske, menar motionärerna. De vill därför att riksdagen skall få tillfälle att pröva ett konkret utredningsförslag innan en försöksverksamhet sätts i gång.

Sedan motionen väcktes, har Svenska institutet lagt fram en rapport, som utarbetats i samråd med företrädare för bl. a. UHÄ, SÖ och CSN. Rapporten innehåller förslag dels till organisation av ett informationscentrum anknutet till Svenska institutet, dels till arbetsuppgifter för ett sådant centrum. Rapporten remissbehandlas för närvarande. Bland remissinstanserna kan nämnas UHÄ och samtliga högskoleenheter, SÖ, AMS, CSN, SIV, vissa skolorgan på läns- och kommunplanet samt arbetsgivar- och personalorganisationer. Sedan remissbehandlingen avslutats — remisstiden utgår den 4 maj — kommer Svenska institutet att redovisa sitt uppdrag i här aktuell del till regeringen.

Utskottet vill för sin del framhålla att — som framgår av den lämnade redovisningen — arbetet rörande ett informations- och dokumentationscentrum skett i samråd med UHÄ och att myndigheten nu har möjligheten att ge sina synpunkter på det framlagda förslaget. Den samordning som skall ske genom inrättandet av ett informations- och dokumentationscentrum syftar bl. a. till att dubbelarbete skall undvikas för såväl myndigheter som enskilda. Utskottet kan inte finna att det finns anledning för riksdagen att motsätta sig en försöksverksamhet av ovan angivet slag. Medel bör därför beräknas i enlighet med regeringens förslag. Motionsyrkandet avstyrks.

Utskottet hemställer

1. beträffande *beräknande av medel för skolans internationalisering*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Kr297 i motsvarande del,

2. beträffande *beräknande av medel för Nämnden för svenskt-amerikanskt forskarutbyte (Fulbright Commission)*
att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:100 och med avslag på motion 1986/87:Kr222 i motsvarande del beslutar att för ändamålet under anslaget skall beräknas 1 044 000 kr.,

3. beträffande *beräknande av medel för Bidrag avseende högskoleföreträdare i internationella organsiationer*
att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:100 och med avslag på motionerna 1986/87:Kr313 och 1986/87:Kr317, båda motionerna i motsvarande del, beslutar att för ändamålet under anslaget skall beräknas 250 000 kr.,

4. beträffande *ett informations- och dokumentationscentrum*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Kr300,

5. beträffande *medelsanvisningen*
att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:100 och med avslag på motionerna 1986/87:Kr222, 1986/87:Kr297, 1986/87:Kr313 och 1986/87:Kr317, samtliga motioner i motsvarande del, till *Kulturellt utbyte med utlandet* för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 6 885 000 kr.

2. Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m. m.

Regeringen har under punkt H 2 (s. 515—516) föreslagit riksdagen att till Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m. m. för budgetåret 1987/88 anvisa ett förslagsanslag av 16 525 000 kr.

Motion

I motion 1986/87:Kr212 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas att riksdagen beslutar att under anslaget Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m. m. anvisa 10 000 000 kr. utöver regeringens förslag.

Utskottet

I budgetpropositionen föreslår regeringen att det anvisas 16 525 000 kr. till kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m. m. Huvuddelen av detta belopp eller 15,7 milj. kr. avser Sveriges årsbidrag 1988 till Unesco. Bidraget kan beräknas först när generalkonferensen hösten 1987 fastställt organisationens budget för perioden 1988—1989. Angivna belopp — 15,7 milj. kr. — överensstämmer med vad Unescorådet preliminärt uppskattat medelsbehovet till.

I motion Kr212 (vpk) framhålls att USA, Storbritannien och Singapore lämnat organisationen och att budgeten fått skäras ned väsentligt. Motionärerna utvecklar närmare behovet av resurser till organisationen. De finner det förvånande att regeringen föreslår en minskning av bidraget till Unesco. För att bl. a. markera Sveriges vilja att stödja Unesco bör riksdagen anvisa 10 milj. kr. till organisationen utöver vad regeringen föreslagit.

Då det gäller medlemsbidraget till Unesco vill utskottet framhålla att medlemsländernas årsbidrag fastställs på grundval av en inom FN upprättad bidragsskala och Sveriges bidrag för närvarande uppgår till 1,24 % av organisationens budget. Minskningen av det beräknade svenska bidraget beror främst på den förändrade dollarkurser.

Utskottet vill också framhålla att, sedan de tre i motionen nämnda länderna lämnat Unesco, det har genomförts en rad reformer inom organisationen bl. a. för att konsolidera verksamheten. Detta sker i enlighet med beslut som fattats av styrelsen och generalkonferensen. Sverige har tillsammans med de övriga nordiska länderna under en lång rad av år lagt fram förslag om koncentration av Unescos program och budget. Dessa insatser har i hög grad medverkat till en effektivisering av verksamheten. Inför den förestående nya sexårsplanen för organisationen arbetar de nordiska länderna för närvarande med prioriteringar av verksamheten i ett mera långsiktigt perspektiv. Länderna kommer att delta aktivt i diskussioner om planen i olika sammanhang under innevarande år. Sedan reformarbetet inom

Unesco slutförts och arbetet på en ny sexårsplan avslutats kan det finnas skäl att överväga huruvida Sverige bör ge extra ekonomiska bidrag till organisationen. Vid angivna tidpunkt bör man bättre än för närvarande kunna överblicka vilket eller vilka områden som bör komma i fråga för sådana extraordinära ekonomiska insatser från vårt land.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionen och tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:100 och med avslag på motion 1986/87:Kr212 till *Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m. m.* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 16 525 000 kr.

3. Bidrag till internationella kongresser m. m. i Sverige m. fl. anslag

Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkterna H 3—H 5 (s. 516—521) och hemställer

1. att riksdagen till *Bidrag till internationella kongresser m. m. i Sverige* för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 648 000 kr.,

2. att riksdagen till *Bidrag till svenska institut i utlandet* för budgetåret 1987/88 anvisar ett anslag av 3 175 000 kr.,

3. att riksdagen till *Bilateralt nordiskt kultursamarbete m. m.* för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 6 790 000 kr.

Stockholm den 9 april 1987

På kulturutskottets vägnar

Ing-Marie Hansson

Närvarande: Ing-Marie Hansson (s), Catarina Rönnung (s), Maja Bäckström (s), Jan-Erik Wikström (fp), Karl Boo (c), Berit Oscarsson (s), Lars Ahlmark (m), Anders Nilsson (s), Sylvia Pettersson (s), Margareta Mörck (fp), Gunnel Liljegren (m), Erkki Tammenoksa (s), Kerstin Göthberg (c), Alexander Chrisopoulos (vpk) och Håkan Stjernlöf (m).

Reservationer

1. Beräknande av medel för Bidrag avseende högskoleföreträdare i internationella organisationer (punkt 1, mom. 3)

Lars Ahlmark, Gunnel Liljegren och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 2 börjar med "Enligt vad" och slutar med "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

I motion Kr313 (m) och Kr317 (m) förslås att anslagsposten för bidrag till täckande av vissa kostnader för svenska högskolelärares förtroendeuppdrag i internationella organisationer skall räknas upp väsentligt eller med 1 milj. kr. till 1 250 000 kr.

Med hänsyn till vikten av att det sker en förbättring av högskoleföreträdares möjligheter att aktivt delta i verksamheten i internationella organisationer — detta utvecklas närmare i motion U509 — tillstyrker utskottet motionsyrkandena.

dels att moment 3 i utskottets hemställan i punkt 1 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *beräknande av medel för Bidrag avseende högskoleföreträdare i internationella organisationer*

att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:100 och med bifall till motionerna 1986/87:Kr313 och 1986/87:Kr317, båda motionerna i motsvarande del, beslutar att för ändamålet under anslaget skall beräknas 1 250 000 kr.,

2. Medelsanvisningen till Kulturellt utbyte med utlandet (punkt 1, mom. 5)

Under förutsättning av bifall till reservation 1

Lars Ahlmark, Gunnel Liljegren och Håkan Stjernlöf (alla m) anser att moment 5 i utskottets hemställan i punkt 1 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *medelsanvisningen*

att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:100 och med bifall till motionerna 1986/87:Kr313 och 1986/87:Kr317 samt med avslag på motionerna 1986/87:Kr222 och 1986/87:Kr297, samtliga motioner i motsvarande del, till *Kulturellt utbyte med utlandet* för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 7 885 000 kr.

3. Medelsanvisningen till Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m. m., såvitt avser stödet till nämnda organisation (punkt 2)

Alexander Chrisopoulos (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar med "Då det" och på s. 5 slutar med "till medelsanvisning" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning. Som framhålls i motionen är det av största vikt att en organisation som Unesco kan fortsätta sitt viktiga arbete. Tredje världens fattiga behöver inte bara industriell och humanitär hjälp. De behöver också hjälp för att utveckla forskning och utbildning på alla plan. Också stödet för att bibehålla och utveckla egen kultur och aktiviteter i dessa sammanhang är viktigt för den nationella självständigheten och självkänslan.

Sverige bör efter förmåga stödja Unescos kamp för en självständig politik inom dessa viktiga områden. En ökning av det svenska bidraget kan synas marginell men är betydelsefull som exempel och markering av vad Sverige anser i dessa viktiga sammanhang.

I enlighet med det anförda tillstyrker utskottet motionen. Således bör riksdagen anvisa 10 milj. kr. till Unesco utöver vad regeringen föreslagit.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:100 och med bifall till motion 1986/87:Kr212 till *Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m. m.* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 26 525 000 kr.

Svenskt Tryck Stockholm 1987